

Как се определя размера на предприятията?

Общоевропейската политика към микро-, малките и средните предприятия, които накратко наричаме „МСП“, е политика на силна подкрепа. Спектърът на тази подкрепа е широк, но често на тези предприятия се отпускат и финансови средства за сметка на данъкоплатците. Тези средства са известни най-вече с термина „**държавна помощ**“. Често за МСП има специални мерки, има по-облекчени условия или помощите към МСП са с по-висок интензитет (т.е. финансира се за сметка на данъкоплатците по-голям дял от общата инвестиция) в сравнение с помощите за големите предприятия, защото се счита, че обикновено големите предприятия имат много по-мощни възможности от МСП. Следователно, за да може едно МСП да се възползва от този по-висок интензитет на държавна помощ или изобщо от други облекчени условия, предвидени за МСП, то трябва да декларира принадлежността си към категорията на МСП.

Кои са критериите за МСП:

Категорията „МСП“ се регламентира от Закона за малките и средните предприятия.

Критериите за определяне на вида предприятие са два: **средносписъчен брой на персонала** и **финансов критерий**. Необходимо е предприятието да отговаря едновременно и на двата критерия, за да може да се ползва със статут на МСП.

От своя страна, финансовият критерий съдържа два алтернативни подкритерия: **годишен оборот** и **стойност на активите**. Достатъчно е поне единият от двата финансови подкритерия да бъде изпълнен заедно с критерия за средносписъчен брой на персонала, за да може предприятието да бъде квалифицирано като МСП.

Критерии:

Категория предприятие	Брой персонал	Годишен оборот	Обща стойност на активите
Средно предприятие	< 250	≤ 97 500 000 лв.	≤ 84 000 000 лв.
Малко предприятие	< 50	≤ 19 500 000 лв.	≤ 19 500 000 лв.
Микро предприятие	< 10	≤ 3 900 000 лв.	≤ 3 900 000 лв.

!!!

Понякога има предприятия, които развивайки своя бизнес, осъществяват различни типове отношения с други предприятия, като например придобиват дялови участия или обратно – другите предприятия придобиват дялови участия в тях.

По този начин посочените предприятия в определен момент, в зависимост от размера на тези дялове, могат да разполагат с повече средства, могат да контролират предприятията, в които имат дялове и да се окажат финансово по-добре обезпечени от моето предприятие, което например няма подобни отношения, като дялови участия, решаващо влияние и т.н.

В подобни случаи, едно такова предприятие, което на пръв поглед е например микропредприятие, но като се вземат предвид всичките му отношения с други предприятия, се окаже, че е средно или дори голямо, би имало конкурентни предимства пред моето предприятие, което не се намира в подобни отношения с други предприятия и което в действителност е микропредприятие.

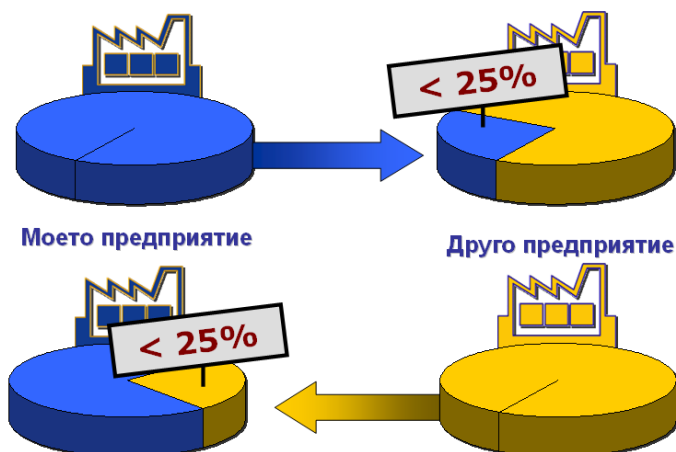
За да се избегне тази „нелоялна“ конкуренция при кандидатстване за публична подкрепа и предприятията, които я получават да бъдат действително от еднаква категория, трябва да се установи какъв тип е предприятието, преди да се произнесе по неговия статус на МСП – **независимо** ли е, **предприятие-партньор** ли е или е **свързано предприятие**.

I. Условия за независимост, партньорство или свързаност

Независимо предприятие

КОГА ПРЕДПРИЯТИЕТО МИ Е "НЕЗАВИСИМО ПРЕДПРИЯТИЕ":

Моето предприятие притежава по-малко от 25% от капитала или броя на гласовете в общото събрание в друго предприятие и/или друго предприятие притежава по-малко от 25% от капитала или броя на гласовете в общото събрание на моето предприятие.

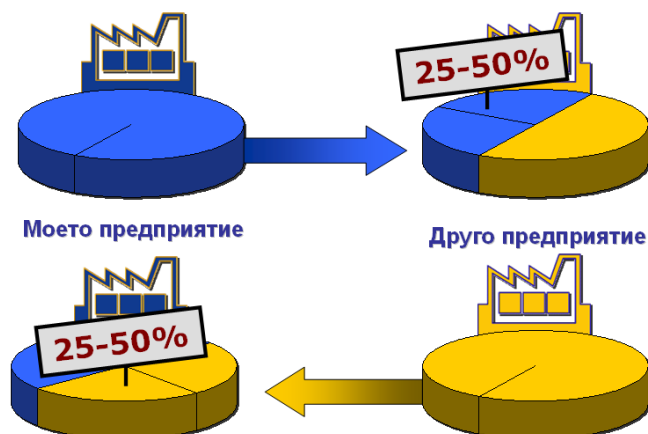

Предприятието ми се превръща в „предприятие-партньор“, когато е установило значително финансово партньорство с други предприятия, и нито моето, нито другите предприятия осъществяват ефективен пряк или непряк контрол едно върху друго.

Предприятие-партньор

КОГА ПРЕДПРИЯТИЕТО МИ Е "ПРЕДПРИЯТИЕ-ПАРТНЬОР":

Моето предприятие притежава най-малко 25%, но не повече от 50% от капитала или броя на гласовете в общото събрание в друго предприятие и/или друго предприятие притежава най-малко 25%, но не повече от 50% от капитала или броя на гласовете в общото събрание на моето предприятие.

Понякога е възможно моето предприятие да остане независимо, въпреки някои налични партньорски отношения, със следните лица:

- инвестиционно дружество;
- дружество за рисково инвестиране;
- бизнес-ангели – физически лица, които обичайно инвестират рисково в предприятия (които не са публични по смисъла на чл.110 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа), при условие, че общата инвестиция в предприятието не надвишава 2 400 000 лв.;
- висши училища или изследователски центрове;
- институционални инвеститори, включително регионални фондове за развитие;
- община с брой на жителите под 5000 души и с годишен бюджет, който не превишава 19 000 000 лв.

Тези изключения са предвидени, за да бъдат насърчени подобен род инвестиции, които пораждат сътрудничество, водещо до бърз растеж на МСП, до съчетаване на науката с бизнеса, до стимулиране развитието на бизнеса в по-малки и изостанали общини и т.н.

Ето и илюстрация към случая:

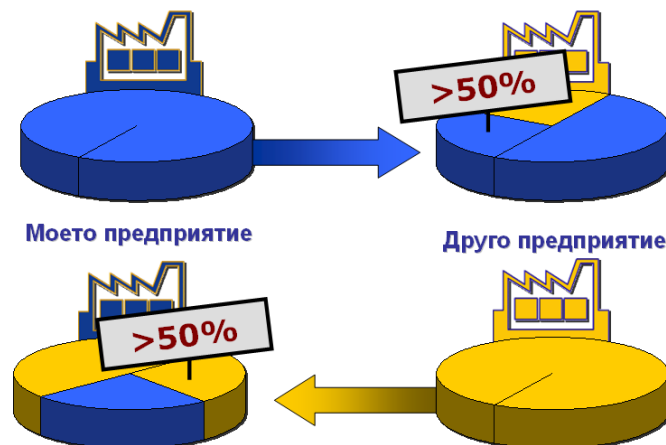
ПРЕДПРИЯТИЕТО ОСТАВА НЕЗАВИСИМО в случаите, когато негови предприятия-партньори са следните инвеститори:

Свързано предприятие

КОГА ПРЕДПРИЯТИЕТО МИ Е "СВЪРЗАНО ПРЕДПРИЯТИЕ":

Моето предприятие притежава повече от 50% от капитала или броя на гласовете в общото събрание в друго предприятие и/или друго предприятие повече от 50% от капитала или броя на гласовете в общото събрание на моето предприятие.

В този случай моето предприятие образува с други предприятия своеобразна група, чрез пряк или непряк контрол помежду ни, поради съществуването на някое от отношенията:

1. моето предприятие притежава повече от половината от броя на гласовете в общото събрание на другото предприятие (или обратно);
2. моето предприятие има право да назначава или освобождава повече от половината от членовете на изпълнителния, управителния или надзорния орган на другото предприятие (или обратно);
3. моето предприятие има право да упражнява решаващо влияние върху другото предприятие по силата на договор, сключен между нас, или на клауза в устава, учредителен договор или друг учредителен акт (или обратно – другото предприятие има право да упражнява решаващо влияние върху моето предприятие, установено по посочения ред); Не е налице решаващо влияние, в случай че лицата от фигура 5 не участват пряко или косвено в управлението на предприятието, без с това да се нарушават техните права на съдружници или акционери.
4. ако моето предприятие, което е акционер, съдружник или член в друго предприятие, контролира самостоятелно повече от половината от броя на гласовете в общото събрание на това предприятие по силата на споразумение с други акционери, съдружници или членове (или обратно – другото предприятие е акционер и т.н. в моето и упражнява съответно контрола, описан по горния начин).

ВАЖНИ ПОЯСНЕНИЯ:

- Ако моето предприятие осъществява чрез едно или повече други предприятия или чрез лице от фигура 5 някое от изречените по-горе в т.1-т.4 отношения, ще се смята за свързано предприятие.
- Ако моето предприятие осъществява някое от същите тези отношения, но чрез физическо лице или група от физически лица, които действат съвместно, също ще се счита за свързано предприятие, ако извършва своята дейност или част от нея на същия съответен пазар¹ или вертикално свързани пазари².
- С изключение на случаите, показани на фигура 5, моето предприятие **не може да се смята за МСП**, ако 25% или повече от капитала или от броя на гласовете в общото събрание се контролират пряко или непряко, заедно или поотделно от един или повече държавни органи или други органи на местното самоуправление.

Пример:

В предприятието, което управлявам (Предприятие А), дяловете между мен и съдружника ми са разпределени по равно (по 50%). Дейността на Предприятие А е бутилиране на минерална вода. Същевременно двамата притежаваме всеки по 33% в Предприятие Б, което осъществява дистрибуция на бутилираната от Предприятие А минерална вода. Тъй като двете физически лица съвместно притежаваме повече от половината от броя на гласовете и в двете предприятия, а пазарът на Предприятие А е непосредствено предшестваш пазара на Предприятие Б по веригата производство – разпределение, трябва да декларирам двете предприятия А и Б като свързани предприятия.

II. Изчисляване на данните

Как изчислявам средносписъчния брой на персонала?

Средносписъчният брой на персонала на предприятието изчислявам на базата на броя на персонала, нает в предприятието или нает от името на предприятието на пълно работно време през цялата година. Персоналът, който

¹ "Съответен пазар" е пазарът по § 1, т. 15 от допълнителната разпоредба на Закона за защита на конкуренцията:

Съответният пазар е:

а) "продуктов пазар", в който са включени всички стоки или услуги, които могат да се приемат като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени;

б) "географски пазар", включващ определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми стоки или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни райони.

² "Вертикално свързани пазари" са пазарите на стоки и услуги, непосредствено предшествашци или следващи съответния продуктов пазар по веригата производство - разпределение.

не е работил през цялата година, лицата, работещи на непълно работно време, независимо от продължителността на работата, и сезонно наетите лица **се преизчисляват към пълна заетост.**

Средният списъчен брой на персонала за годината определям чрез сумиране на средния списъчен брой за всеки месец и получения сбор разделя на броя на месеците в годината - 12.

Средният списъчен брой на наетите по трудово или служебно правоотношение за един месец изчислявам чрез сумирането на списъчния брой на наетите лица на пълно работно време и броя на наетите лица на непълно работно време, преизчислени в еквиваленти на пълна заетост за всеки календарен ден от месеца (включително почивните дни и официалните празници), след което полученият общ сбор разделям на броя на календарните дни за съответния месец.

Например:

В предприятието ми са назначени 12 души на работа по 6 часа на ден за срок от 22 дни през месец януари. Нормално установената продължителност на работния ден в предприятието е 8 часа. КЕПЗ е равен на (6часа/8часа) ≈ 0.75 . Броят календарни дни, през които лицата са били част от списъчния брой на персонала, е 22 дни. Следователно средносписъчният брой на лицата, работещи на непълно работно време за месец януари, е равен на (12 души x 0.75 x 22 дни): 31 дни = 6.39 ≈ 6 души.

КЕПЗ = ПНРВ / ППРВ

КЕПЗ - коригиращият коефициент, чрез който се изчисляват еквивалентите на пълна заетост;

ПНРВ - нормална продължителност на работното време в часове на едно лице, работещо на непълно работно време;

ППРВ - нормална продължителност на работното време в часове на едно лице, работещо на пълно работно време.

Персоналът се състои от:

1. наетите лица по трудово правоотношение и приравнено на трудово правоотношение;
2. лицата без трудово или приравнено на него правоотношение, които са в договорно отношение с предприятието и се смятат за наети лица;
3. собствениците - управители, включително едноличните търговци, полагащите труд като член-кооператори по реда на Закона за кооперациите, като занаятчии по реда на Закона за занаятите или като земеделски производители;
4. съдружниците, които участват с личен труд в обичайната дейност на предприятието и получават доход срещу този труд.

В числеността на персонала **не се включват:**

1. Броят на стажантите, чираците, студентите и учениците, които провеждат в предприятието професионалното си обучение чрез договор;
2. Броят на лицата в отпуск поради бременност и раждане, и на лицата в отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст.

За удобство при изчисляване на средносписъчния брой на персонала в общия случай използвам изготвяния за НСИ формуляр „Отчет за заетите лица, средствата за работна заплата и други разходи за труд“ за всяко предприятие, като към средносписъчния брой на персонала без лицата, които са по майчинство (код 1001) прибавям наети лица по договори за управление и контрол (код 1400) и работещи собственици (код 1600).

Какво посочвам във финансовия критерий?

За попълване на данните за **годишен оборот** използвам Отчета за приходите и разходите/Отчета за всеобхватния доход – посочвам сумата на нетните приходи от продажби, освен ако бизнес моделът на предприятието ми не предполага представянето на приходите от обичайната му дейност в друго перо.

За попълване на данните за **стойност на активите** използвам общата сума на активите от Баланса/Отчета за финансовото състояние на предприятието.

Как изчислявам данните за деклариращото предприятие?

1. Ако предприятието ми е **независимо**, използвам данните само на моето предприятие.
2. Как се изчисляват данните за **предприятията-партньори**?

Данните за предприятия-партньори се добавят към данните за моето предприятие пропорционално на притежавания дял от капитала или броя гласове в Общото събрание (който дял е по-голям) в низходяща или възходяща посока, т.е. в зависимост от това, дали моето предприятие притежава този дял или дял от моето предприятие е притежаван от друго предприятие.

ПРИМЕР:

Моето предприятие А притежава 33% от В и 49% от Г, докато Б притежава 25% от моето предприятие. За да изчисля броя на заетите и финансовите показатели, аз добавям съответните проценти от данните за Б, В и Г към моите.

Данни за предприятие А = 100% от А + 25% от Б + 33% от В + 49% от Г

Как се изчисляват данните за предприятия-партньори

3. Как се изчисляват данните за свързаните предприятия?

Данните за свързаните предприятия се добавят изцяло (100%) към данните на предприятието, което подава декларация за МСП. Най-често свързаните предприятия участват в общ консолидиран отчет, в който техните данни вече са агрегирани и мога да ги взема без допълнителни изчисления.

ПРИМЕР:

Моето предприятие А притежава 51% от В и 100% от Г, докато Б притежава 60% от моето предприятие. Тъй като участието във всеки случай е над 50%, аз добавям по 100% от данните за всяко предприятие.

Данни за предприятие А = 100% от А + 100% от Б + 100% от В + 100% от Г

Как се изчисляват данните за свързани предприятия

Допълнителни примери: обхващат някои по-особени случаи

ПРИМЕР 1:

Моето предприятие А е свързано с предприятие Б чрез 60%, които Б притежава в моето предприятие. Но Б има също две предприятия-партньори В и Г, с дял съответно в него 33% и 25%.

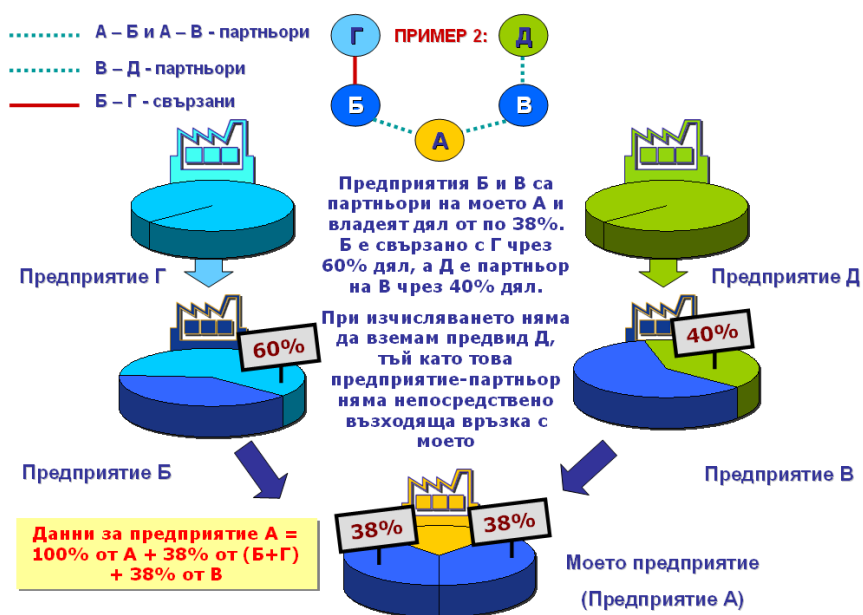
Данни за предприятие А = 100% от А + 100% от Б + 32% от В + 25% от Г

ПРИМЕР 2:

Предприятия Б и В са партньори на моето А и притежават дял от по 38%. Б е свързано с Г чрез 60% дял, а Д е партньор на В чрез 40% дял. При изчисляването няма да вземам предвид Д, тъй като това предприятие-партньор няма непосредствено възходяща връзка с моето. Предприятията-партньори на предприятията-партньори на моето предприятие се изключват от изчисленията.

Данни за предприятие А = 100% от А + 38% от (Б+Г) + 38% от В

ПРИМЕР 3

Моето предприятие А има трима инвеститори – Б, В и Г, всеки с дял от 20%. Тези инвеститори са свързани помежду си, формирайки група от свързани предприятия: Б притежава дял от 70% във В, а В притежава дял от 60% в Г. На пръв поглед А е независимо предприятие, но понеже Б, В и Г са свързани, те заедно като група притежават 60% от А.

Данни за предприятие А = 100% от А + 100% от Б + 100% от В + 100% от Г

Във връзка с горния пример – важно е да се знае, че е възможно моето предприятие да е свързано предприятие или предприятие-партньор и когато други предприятия притежават по-малко от 25% от капитала или от броя на гласовете в моето предприятие. Това е приложимо, когато посочените други предприятия са свързани помежду си и заедно притежават над 50% или съответно над 25% от капитала или от броя на гласовете в моето предприятие.

ПРИМЕР 4

Когато предприятието, с което съм свързан, е свързано с други предприятия, се добавят изцяло или 100% от данните на всички свързани предприятия по веригата.

Данни за предприятие А = 100% от А + 100% от Б + 100% от В

ПРИМЕР 4:

III. Определяне на статус на микро-, малко или средно предприятие

ВАЖНО: Статусът на микро-, малко или средно предприятие се определя на базата на последните **две последователни финансови години, в които предприятието запазва своите параметри по член 3 от Закона за малките и средните предприятия без промяна.** В случай че две последователни финансови години предприятието превиши или слезе под границите по чл. 3 от ЗМСП, това се отразява на неговия статус на микро-, малко или средно предприятие.

Под „последните две последователни финансови години“ се разбират двете последователни финансови години, които са най-близки до годината, в която подаваме Декларацията.

Пример:

През периода 2005-2007 година предприятието ми е било микропредприятие. През 2008 година то пораста и има данни като за малко предприятие. Това не е достатъчно, за да смени статуса си на малко предприятие. През 2009 година данните на предприятието са отново като за микропредприятие. Следват 2 поредни години – 2010 и 2011, когато предприятието сменя статуса си на малко предприятие. В годината, в която кандидатствам за публична подкрепа (2013 г. например), последната приключила финансова година за мен е 2012 година. Данните от нея са отново като за микропредприятие. В точка 2 от Декларацията аз ще попълня параметри като за микропредприятие, но в точка 3 ще отбележа, че статусът на предприятието ми е малко предприятие. Имайки предвид тази промяна в данните на моето предприятие, която влияе на статуса му, ще трябва съгласно точка 4 да добавя към Декларацията си данни за 2011 и 2010 година (**в свободен текст, като просто посоча стойностите за активи, обороти и заети**), от които ще стане ясно, че предприятието ми всъщност е малко предприятие, тъй като има две последователни години, в които то има данни като за малко предприятие. Така ще удостоверя верността на декларираното в точка 3. Затова е важно много добре да познавам показателите на моето предприятие за изминалите финансови години, вземайки предвид всички отношения на свързаност и/или партньорство.

Втори пример:

2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012
малко малко средно средно средно малко малко средно

През периода 2005-2006 година предприятието ми има данни за малко предприятие. След приключване на 2007 г. то пораста, но не променя статуса си на малко предприятие, защото все още няма две последователни финансови години като средно предприятие. След приключване на 2008 г. то отново има данни за средно предприятие и вече променя статуса си на средно предприятие поради **двете последователни финансови години, в които предприятието запазва своите параметри без промяна**. През 2011 г. предприятието ми отново променя статуса си на малко предприятие. В годината, в която кандидатствам за публична подкрепа (2013 г. например), последната приключила финансова година за мен е 2012 година. Данните от нея определят предприятието ми като средно предприятие. В точка 2 от Декларацията аз ще попълня параметри като за средно предприятие. Но в точка 3 ще отбележа, че статусът на предприятието ми е на малко предприятие, тъй като през 2010 г. и 2011 г. данните му са потвърдили статуса на малко предприятие. Следователно, при различие в параметрите, които съм отбелязал в точка 2 и статуса в точка 3 от Декларацията, се задължавам към нея да приложа данни, потвърждаващи статуса на предприятието ми като на малко предприятие.

Възможни са и по-особени случаи на динамични промени в параметрите на моето предприятие, в които трябва внимателно да анализирам статуса от гледна точка смисъла на концепцията за МСП:

Например:

2010 2011 2012
микро малко средно или **2010 2011 2012**
средно малко микро

И в двата представени случая предприятието ми е **малко предприятие**, защото има две поредни години, в които е под прага, разделящ малко от средно предприятие – в първия случай това са 2010 и 2011г., а във втория случай годините са 2011 и 2012 г., и същевременно няма две поредни години, в които да е под прага за микро предприятие.